

XVI. СЕДНИЦА

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ

СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

држана 28. новембра 1921. године у Београду.

Председавао Председник **Миша Трифуновић**.
Секретар др. **Павле Чубровић**.

Присутни господа Министри: Финансија др. Коста Кумануди, просвете Светозар Прибићевић и за социјалну политику др. Вјекослав Куковић, те референти Министарства просвете и финансија Миливој Симић и Сима Милошевић.

(Почетак у 16¼ часова.)

Председник **Миша Трифуновић**: Отварам 16. редовни састанак. Молим господина секретара, да изволи прочитати протокол прошле седнице.

Секретар др. **Павле Чубровић** чита записник 15. састанка законодавног одбора.

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, има ли примедба на протокол? (Нема.) Објављујем, да је протокол примљен.

Молим, да чујете молбе које су дошле одбору.
Секретар др. **Павле Чубровић** (чита):

1. Удружење високошколских наставника у Загребу моли, да се високошколским наставницима побољша материјално стање. (Упућено I. Секцији) и

2. Одбор ситних сопственика зграда моли, да се станбено питање реши праведно по мале сопственике. (Упућено III. секцији.)

Председник **Миша Трифуновић**: Одбору су стигли извештаји из I. секције о привременом закону о буџетским дванаестинама.

Сад прелазимо, господо, на дневни ред.

Павле Анђелић: Ја имам да упутим једно питање на господина председника и да га замолим, да се овде у Одбору одлучи, те да свака секција спреми извештај за прву наредну скупштинску седницу, која ће бити у четвртак: што је у секцијама од уредаба свршено, а шта је од тога свршено у пленуму законодавног одбора, а шта још није, те да према томе Законодавна Скупштина, кад се састане, има податке о томе шта је урадио Законодавни Одбор, а шта није. Време, које имамо на расположењу врло је кратко, узевши у обзир да ће посланици, који припадају католичкој вери, напустити седнице Законодавног Одбора још 20. децембра. Према томе имамо још врло кратко време да завршимо свој рад, који је остављен одбору што се тиче уредаба.

Председник **Миша Трифуновић**: Господину посланику могу одговорити оvolико: све што је свршено у Законодавном Одбору као дефинитивно, Законодавни одбор води тачно евиденцију и у свако доба, па и сада, можете знати шта је Законодавни Одбор свршио. Специјално што се тиче секција, ја се слажем са господином Анђелићем, да свака секција изнесе шта је све свршила, те да се види тачно шта је која секција урадила.

Павле Анђелић: Хоћете ли извештај прочитати Народној Скупштини?

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, ми не можемо на парче подносити шта је Законодавни Одбор свршио, јер он има још да ради и кад заврши свој посао, он ће поднети Народној Скупштини извештај о своме целокупном раду, а подносити на парче, то се не може.

Фехим Курбековић: То се може видети у канцеларији Законодавног Одбора шта је све свршено. Тамо има један исказ, који је метнут на зиду шта је свршено у Законодавном Одбору, а шта у секцијама и упућено пленуму да реши. Ту је лако евиденцију спровести. Ми ћемо завршити свега једну трећину посла, а остало ће остати по старом, јер господа иду по провинцијама, а неће да седе овде да раде.

Председник **Миша Трифуновић**: Прелазимо, господо, на дневни ред. На дневном је реду прва тачка: пријем у целости уредбе пошта и телеграфа о поштанско-чековном промету.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Молим да се гласа о уредби број 2, списка о поштанско-чековном промету, која постаје законом о поштанско-чековном промету.

Председник **Миша Трифуновић**: Гласаћемо за и против. Ко је за то, да се овај закон прими дефинитивно, гласаће за, а ко је против гласаће против.

Секретар др. **Павле Чубровић** прозива посланике, да гласају.

(После гласања.)

Председник **Миша Трифуновић**: Гласало је 20 посланика и сви су гласали за. Према томе, прогласујем, да је ова уредба дефинитивно примљена.

Прелазимо на другу тачку дневног реда, претрес извештаја I. Секције, о хонорисању прекобројних часова професора и директора средњих школа. Молим господина известиоца, да заузме своје место.

Известилац др. **Славко Шећеров**: Хоћете ли, да прочитам целу уредбу како је из Секције изашла? (Гласови: Није потребно, имамо је сви.)

Председник **Миша Трифуновић**: Прелазимо на претрес у начелу. Има реч господин Московљевић.

Милош Московљевић: Проучена је уредба и одсек предлаже, да се она са овим изменама прими. Многи погрешно сматрају, да се овим законом хоће професорском staleжу да да неки нарочити додатак мимо друге чиновнице, од прилике као онај што је дат судијама. Међутим, то је погрешно. Овим се законом не даје никакав нарочити додатак професорима, него одређени хонорар за прекобројне часове, за часове које су наставници приморани да држе преко законског максимума, јер је број наставника врло мали, а број школа је

огроман и већи него што треба. Једина ствар, којом се побољшава стање наставника, јесте скраћени број година за повишицу. По старом закону после 4 и 8 година добија се по 600 динара, а доцније после сваке треће године. Међутим у овој уредби односно закону, која је ступила на снагу, после треће године и после шесте године добија се по 600 динара, а доцније после сваке друге године тако, да један наставник после 15 година наставничке службе постиже највећу плату од 6000 динара годишње. То није ништа страшно. Ми се надамо, да ће закон о чиновницима грађанскога реда бити ускоро готов и у том случају би њихово стање било побољшано само за годину дана. А то кад се одбију порез и прирез, износи свега 50 динара месечне повишице.

Што се тиче хонорарних часова, то је нешто што не мора да се примени на све наставнике. Ако је потребно некој гимназији да у њој има хонорарних часова, онда ће се ти хонорарни часови платити преко максимума, а у гимназији где нема хонорарних часова, тога неће ни бити. Према томе ово је једна привремена мера. Али ако ове године буду свршили млађи људи филозофски факултет у довољном броју, број наставника доцниће се и ових хонорарних часова биће много мање. Према уредби, која је досада важила, максимум часова износи 14 односно 16, а по предлогу секције тај је максимум понет од 16 на 18. Према томе ће се за два часа смањити број хонорарних часова и за државну касу то значи једну уштеду. Али с обзиром на старије наставнике, који ништа не добијају овом уредбом, јер су достигли максималне плате од 6000 динара, максимум је остао исти то јест 16 часова. То није учињено само у њиховом материјалном интересу, него и у интересу саме наставе, јер данас према приликама у којима живимо, тешко је радити са разредом где има преко 70 ученика. То је заморно и максимум за те старије наставнике смањен је на 16 часова, тако, да ће имати по 2 часа хонорарна недељно. Према томе да видите како то изгледа за државну касу. Према овој досадашњој уредби овако од прилике стоји: имамо око 2800 наставника и просечно на једног наставника долази по три хонорарна часа, а то чини 8.400 хонорарних часова недељно, или 168.000 динара. По овоме пројекту, који је изнесен пред Законодавни Одбор, број хонорарних часова смањиће се за два, зато што је максимум понет тако, да ће онда наставници имати по један хонорарни час недељно. Али се морају узети у обзир старији наставници којих има око 500, те њима остаје стари максимум од 16 часова недељно, то јест 1000 хонорарних часова више и оних 2300 свега ће бити 3300 хонорарних часова. Наставници не добијају скоро ништа, али се мора водити рачуна и о државној каси.

На овај начин и државна каса добија нешто, а треба и наставници нешто да добију, с обзиром на тешке прилике у којима живимо. Зато смо мишљења, да се ти хонорарни часови плате са по 25 динара један хонорарни час. На тај начин хонорарни часови коштаће 72.000 динара, а према старој уредби коштали су 160.000 динара.

Још има једна ствар, која је унета у уредбу. Ако је један наставник болестан и због болести не може да држи часове, њему је онет за живот потребан тај додаток и зато је учињена измена у уредби, да се наставницима признају хонорарни

часови, ако су били болесни и то могу лекарским уверењем оправдати. Моје је мишљење, да Законодавни Одбор треба ову измену да прими, јер то није велики терет за државну касу нити би се тиме изазвало незадовољство у другим редовима.

Као што се из свега изложенога види, не плаћа се овом уредбом редован рад, па да им се побољшава њихово стање са обзиром на редован рад, него се плаћа прекомеран рад, а то су хонорарни часови. То се плаћало и пре рата, само пре рата тај хонорарни рад био је мањи и моје је мишљење, да Законодавни Одбор треба ову уредбу са поменутим изменама да прими.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Феџим Курбеговић.

Феџим Курбеговић: Ја се нећу бавити питањем професорскога положаја, пошто је сада начелни претрес, јер има доста људи у Законодавном Одбору, који познају боље њихове невоље и они ће сами умети боље њихове захтеве да бране. Али потребно је да истакнем једну ствар страшно, за коју се нико није побринуо. Донста је жалосно, да питање берива универзитетских професора иде обратно. Док један свеучилишни професор, који је сав свој живот посветио науци, који је сву своју интелектуалну и физичку снагу употребио на то, добија плату незнатну — дотле један пучки учитељ на селима добија два и три пута већу плату од свеучилишног професора. Жалосно је, да имамо свеучилишних професора, који нису у стању да набаве себи књиге за своје студије. Ја сам констатовао, да има свеучилишних професора са 2000 динара месечне плате, докле један писар има 2.500 динара месечну плату. Има много оваквих случајева, који би се могли набројати. У Загребу ја знам свеучилишних професора велике научне спреме, а исто тако у Београду и у Љубљани, који добијају највише 1700 до 1800 динара месечне плате са свима породичним доплатцима. Ја нисам за то, да се не изиђе на сусрет средњошколским професорима, а нисам ни зато да се што ускрати пучким учитељима, али морам бити против тога, док један пучки учитељ на селу добија 2000 динара плате са додацима, да дотле један свеучилишни професор са пуно већим квалификацијама и пуно већом спремом добија свега 1200 динара. Као год што смо изашли на сусрет средњошколским професорима и пучким учитељима, исто тако треба да изађемо на сусрет и свеучилишним професорима и да их награђимо према њиховој квалификацији и њиховој спреми. Ми имамо, господо, једну сталну појаву, а то је: да свеучилишни професори остављају своја места и иду у банковне чиновнике и у приватне заводе, или, што је још горе, враћају се са свеучилишта у средњу школу и постају средњошколски професори, да би само повећали своје дохотке. Ви знате какве су квалификације потребне за свеучилишног професора, да може заузети то место, и жалосно је, господо, кад се један свеучилишни професор, поред све те своје спреме и квалификације, мора да враћа на нижи положај због тога, што је тамо боље хонорисан. Ја мислим, кад се изашло на сусрет средњошколским професорима, безувјетно треба да изађемо на сусрет и свеучилишним професорима и то да им тако побољшамо стање, да се можемо поносити са тим људима; а ако овако остане, то ће бити наша мизерија и ми ћемо доживјети један час, кад ће свеучилишни професори побећи са свеучилишта и нећемо

их винне моћи добити. Ја сам хтео ово само да истакнем у генералном претресу.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин референт Симић.

Референт Министарства **Миливој Симић**: Господо, ова уредба, овако како је пројектована, није повољна по наставнике средњих школа. По овој уредби супленти не добијају апсолутно ништа. Супленти који имају факултет и дипломски испит добијају само 150 динара месечне плате за пет година, док један учитељ, који има четири године школовања мање, добија 200 динара као прву месечну плату, не рачунајући ту стан, огрев, осветљење, послугу и баниту у селу, а ако не добија стан у натури, он добија станарину у новцу. Професори са три године наставничке службе добијају по овој Уредби свега 50 динара. Професор, кад наврши 4 и 5 година службе, не добија по овој Уредби ништа. Професори, који су у седмој, осмој, деветој и десетој години службе, добијају свега 50 динара. Они, који су у једанаестој години добијају 100 динара. Професори у дванаестој години добијају 50 динара. Професори од тринаесте до закључно седамнаесте године добијају две периоде повишице, дакле свега 100 динара. Професори од осамнаесте до двадесете године службе добијају 50 динара, а професори преко двадесет година не добијају ништа, већ им се само број часова смањује са два часа. Ако такав професор има четрнаест или петнаест часова, он не добија ништа. Ако има 14 или 15 часова и разредно старешинство, не добија ништа; а тек ако има више од 15 часова и разредно старешинство, добија нешто; а ако има максимум часова и разредно старешинство, добија 500 динара.

Ова Уредба у ствари не даје ништа ново. Овај рад прекомеран је и на штету саме наставе. А и наставника је сувише много, па и то онда неће вредети за све, јер неће моћи сваки добити, а неће сви ни држати, нити могу неки због здравља и болести, тако да од прилике половина наставника могу да имају ту зараду. Наравно за време одмора или боловања неће ни то примати.

Наставници средњих школа запостављени су јако. Колико је то запостављање види се, ако се прво упореде плате професора и наставника уопште и учитеља основних школа. Онда се види, да је прва плата суплента 150 динара, а ако се станарина рачуна, која је свега само 50 динара, што је данас најмања сума са зтан — онда један учитељ добија просечно плате 250 динара, — 200 динара плата, а 50 динара стан.

Професор најмлађи, то је кад сврши 3 године, има по закону 200 динара, а по уредби 250 док учитељ има 275 динара. Ту је и плата и стан.

Професор у шестој години има 300 динара, а и учитељ има 300 с тиме да предпоставимо да стан не вреди више него 50 динара.

Завршна плата једнога професора средње школе то је 500 динара, коју добија у навршеној 21 години, док учитељи у мањим местима имају нешто мање, а у Београду имају више.

Данас професор после 18 година има 500 динара, а толико има и учитељ; у 21 години 525 динара док је последња плата 566 динара. Та аномалија није од скора, она траје од пре две године. Данас поред тога имају додатка и судије и инжињери и чиновници Министарства Спољних Послова и официри, дакле сви они имају те додатке,

Професори су их тражили и нису их могли да добију, него је то решено са уредбом о хонорисању часова, где је максимални број нешто мало смањен. Из ових разлога ова Уредба их не може задовољити, него једино кад би у ову уредбу дошла и једна тачка са једним сталним специјалним додатком од 300 динара. Ако то не би било могуће, онда се за наставнике I. Уредба, која је прошла у главном кроз II. секцију Законодавног Одбора бити правичнија по наставнике. Из овога видите какво је материјално стање код ових наставника и верујте, да је огромном броју, као што рече и господин посланик, врло тежак и врло мучан живот. И ако се, господо, ова уредба усвоји, добиће истина по неки нешто мало, али то поглавито прекомерним радом. Правда захтева, да се рачуна разредно старешинство у 2 часа и на тај је начин нешто помогнуто.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Министар Просвете Прибићевић.

Заступник Министра Просвете **Светозар Прибићевић**: Господо, како се види из ових кратких приказа, ствар стоји овако, да овом Уредбом, у којој су се сложили и финансијска и законодавна секција, материјално стање професора скоро се ништа не поправаља. Поједини професори добијају по 50 динара више, него што су имали до сада, неки добијају 100 динара више, а неки не добијају апсолутно ништа више. Повишице, које су назначене, нису тако рећи никакве повишице, јер ако се иде за тим, да се материјално стање професора поправи, онда се не може ни пред ким озбиљно тврдити, да је то поправљено тиме, што је дата повишица од 50 динара месечно, више, јер 50 динара више значи ништа више и тиме чак не може нико казати, да је то питање уопште додирнуто. Пређашња уредба стајала је била на томе гледишту да се професорима помогне, а да то не повуче за собом као консеквенцију друге сталеже, да им се помогне стезањем рокова за повишице, а такође и смањивањем максималних часова. По овој уредби, у којој су се сложили ове две секције, смањивање максималних часова отпада осем за оне професоре који су преко 20 година у служби, а за друге професоре смањивање максималних часова отпада. Дакле главни део, који би садржао повишице, тај део по овој новој уредби, како предлажу те две секције, отпада, губио би своју снагу и важност, а тиме би и главни део, који се односи на повишице за професоре, отпао сасвим. Према овој уредби заједничкој, ствар стоји тако да се смањивање броја часова снижава за професоре старије, а за професоре испод 20 година не снижава се. Истина по уредби овој, а то је и по законима и прописима, имају се прекомерни часови наградити. Али сва господа знају како ствар стоји с тим. Професори у Загребу, Љубљани, у Београду, професори у већим центрима неће се моћи користити тим законским погодбима и то с тих разлога, што су у таквим местима, у тим великим центрима, где су професорска места попуњена тако, да нема баш много прекобројних часова за распоред, док прекобројних часова за распоред има у малим местима или у забаченим крајевима, где се тешко, где се са највећом муком добијају професори или наставници, који немају потпуних квалификација. И на тај би начин баш они на тој погодби партиципирани, док професори у главним центрима, који треба да буду узорна места, ти професори не би могли да парти-

ципирају. И сада, када се узме цела ствар, изгледа тако, да они професори, који имају потпуне квалификације, који имају академске квалификације и који се разликују од других чиновника, јер се дижу над њима, јер то је једини ред људи у нашој земљи, који имају академске потпуне квалификације, излази, господо, да баш ти професори овом уредбом не би добили ништа или тако незнатно, да ће они ово узети као проију и да ће сматрати, да се нема разумевања за њихов високи, узвишени позив и за беду у којој живе. Како се ова ствар не може коначно, дефинитивно да расправи у пленарној седници, ја бих предложио, да се ова ствар ради потанког проучавања, ради детаљнијег проучавања врати натраг у секцију, да би се могло наћи једно споразумно решење, које би чувало интересе наше државне касе, али да уједно помогнемо уколико је могуће, нашем професорском сталелу, јер помоћи њему, значи помоћи и просвети и правди.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Министар Финансија.

Министар Финансија др. Коста Кумануди: Господо, ја се придружујем предлогу господина Министра Просвете, да се извештаји, које имамо пред нама, а имамо их две врсте: један је извештај само друге секције, а други је и прве и друге секције, да се врате натраг првој и другој секцији заједнички састављени. Ја то тражим због тога, што су разлике у тим предлозима, који су изашли из једне и друге секције, врло велике. Ја се стављам и овде на висину материјалног гледишта, што ме то питање интересује, колики ће издатак из државне касе ова реформа повући. Док по предлогу господина Министра Просвете и друге секције тај би издатак био скоро 10 милијуна динара годишње, а по заједничком предлогу тај издатак не би износио ни 4 милијуна динара годишње.

Ја се, такође, придружујем гледишту, које је изнео господин Курбеговић. Ја мислим, да се професори највиших научних завода, ако се учини концесија професорима средњих школа и ако им се да додатак, не смеју обићи.

Ја држим, да је тај метод, да се поједини редови нарочитим додатцима повлашћују, рђав због тога, што ће сви остали редови чиновника с правом протестовати, што ће протестовати чиновници, који немају тих бенефиција. Ја немам ништа против тога, да професори средњих школа, чији је рад напоран, буду боље награђени, али у том бољем награђивању морамо се придржавати принципа, да одвише не награђимо једне а заноставимо друге. Морамо, господо, тежити да правично распоредимо колико је год могуће оно, што дајемо чиновницима.

Ја говорим као Министар Финансија и морам нагласити, да ми сада трошимо на додатке чиновницима без плате 2,200.000.000 динара. Господо, ми смо отишли тако далеко, да морамо бити врло обазриви, ако хоћемо још да повећавамо додатке чиновницима. Ви знате, да наш дефицит у прошлогодишњем буџету, који није мањи него што ће бити нов, износи око 1,000.000.000 и ми не смемо, немајући довољно извора и не располажући довољним приходима, да повећавамо додатке чиновницима, док добро не промислимо и док добро не срачунамо. И због тога молим, као и г. Министар Просвете, да се ова ствар, пошто имамо неколико предлога и гледишта и пошто и сам г. Министар

Просвете није обухватно заједнички предлог секција, пошва упути на детаљније проучавање I. и II. секцији заједнички састављено.

Председник Миша Трифуновић: Господо, има још пријављених говорника. (Гласови: Да се прекине дискусија!) Господа инсистирају да говоре. Има реч г. Павле Чубровић.

Др. Павле Чубровић: Господо, било да се ова ствар врати секцији, било да остане на решавању, ја бих молио, да се овде поуне две ствари, које имају принципијелно да се разматрају. Једно је питање, које је г. Курбеговић покренуо, питање универзитетских професора, а друго је питање гимназијских наставника вештина, учитеља и учитељица вештина, који у опште по овом првобитном нацрту нису предвиђени. Јер, ако се ово питање жели да реши коренито, треба у исто време водити рачуна о томе, да се задовољи, колико је могуће више правда и да се и овим лицима изађе на сусрет. Толико бих имао да напоменем, да се те две ствари имају у виду, кад се те две ствари решавају. Говорећи у начелу, овај је нацрт непотпун и то у коректури и у првобитном тексту тражним, да се врати секцији.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Курбеговић.

Фехим Курбеговић: У вези са оним, што сам разложио, ставићу конкретан предлог, да се заједно са питањем уређења материјалног обезбеђења средњошколских професора имаде безувјетно у заједничкој секцији уредити питање свучилишних професора.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Љуба Јовановић.

Љуба Јовановић: Молим вас, господо, ја нећу о главној ствари говорити, пошто ће она поново доћи на ред, али хоћу да говорим о ономе што су предложили гг. Курбеговић и Чубровић. По моме схватању не може се овом приликом урадити као што они желе. О томе је била реч у првој и другој секцији, али ми смо нашли да нам смисао уставне одредбе не допушта да то урадимо. Ми смо имали пред собом једну уредбу, која има искључиво за задатак плате и хонораре средњошколских наставника и ми смо дужни, по моме схватању, тога се и држати, јер је Законодавни Одбор о свима таквим случајевима остајао у тим границама. Награде других таквих чиновника просветних и какве било награде других чиновника ми не можемо овом уредбом обухватати нити и на њих не проширивати.

Ми смо на то гледиште стали и онда мислим, да томе морамо остати доследни; морамо из начелних разлога пре свега што закон тако наређује, а друго и зато што би се у овај наш рад могао увести свакојак додатак, да би се више пута чудили шта је ту одређено. Међутим, ја се слажем, да и о универзитетским наставницима треба водити рачуна. Ту су наши Министри, нека узму иницијативу, нека предложе, Скупштина је на окуку, па ћемо решити. У осталом ја мислим, да има начина да се и без Скупштине то учини у оној општој уредби, којом су предвиђени додаци на скупшћу свима чиновницима и нека се то питање ту реши. Ми смо тако моћи урадити и за средњошколске наставнике. Али смо по жељи Министра Просвете, на основу његових нарочитих аргата, узели одвојено овај предмет да га решавамо, урадили смо то

из такозване *periculum in mora*; покрет је међу наставницима био такав, да је могао доћи до незгодних појава и због тога смо узели да ово питање одвојено решимо. Дакле има начина да се постигне и оно, што желе гг. Курбеговић и Чубровић и да останемо ипак у границама наше надлежности и да се то уради онако како Устав прописује.

Известилац др. Славко Шећеров: Ја пристајем, да се ова уредба врати у I. и II. секцију са напоменом, која ће вредити за I. секцију, да се питање о бољем награђивању универзитетских професора расправи у општој уредби о додацима на скупоћу.

Председник Миша Трифуновић: Господо, овај се предмет враћа I. и II. Одсеку.

Прелази се на трећу тачку дневног реда: специјална расправа о уредби о исељеницима. Начелну дебату ми смо већ свршили. Има реч г. Аврамовић.

Михајло Аврамовић: Господо, дефинитивно решење о овој уредби било је раније одгођено. Ја имам сада да кажем, да сам овај закон свестрано проучио и могу рећи, да прописи овога закона подпуно одговарају онима захтевима, које сам био изложио кад сам захтевао, да се дискусија о њему одложи. У начелу пошто је дискусија већ завршена немам ништа више да кажем. Само код појединих чланова ја ћу молити, да ми се да реч, да изнесем извесне своје напомене.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. известилац.

Известилац Милосав Рајчевић: Господо, после чл. 13. учињена је једна погрешка, која је била и у првој уредби. То се односи на давање овлашћења за ове дозволе за превоз. Како је овде предложено то би требао да даје Министар Социјалне Политике. Међутим, треба Министарски Савет да решава о свима дозволама, које се дају за превоз и ја молим, да се и тако примени.

Председник Миша Трифуновић: Прелази се на специјалну расправу. Ја молим гг. посланике, да се јаве за реч, ако код кога члана имају да учине какву примедбу. Има реч г. Аврамовић.

Михајло Аврамовић: Молим вас, у првоме члану каже се, да ће код Министарства Социјалне Политике бити установљен нарочити Одсек за исељавање, који ће водити бригу »око свих ових питања« место тога ја бих рекао: који ће водити бригу »о свима овим питањима«. То је чисто једна стилистичка исправка.

Код чл. 5. вели се, да ће Министарство бити дужно, да сваке године поднесе Скупштини извештај о целокупном раду по овој ствари. Ја предлажем, да се каже »писмени« или »штампани« извештај. (Прима се.) Надаље предлажем код чл. 7., где се каже, да се »сматра исељеником«, да се каже, да се сматра »за исељеника« и да се изостави све што се говори о класама, којим ће се путовати, а разлог за то казаћу вам одмах.

Предлажем још, да се дода тамо, где се каже ко се сматра исељеником: ко се сели у прекоокеанске земље — да се дода: да својим »телесним или умним радом« итд. Рекао сам да се изостави све оно, што се говори о класама, јер ће поједина друштва, која ће се бавити превозом тих људи — за то што само код 3. класе држава суделује код прихода од тога — можда 2. класу спустити

испод 3. па би држава у том случају била оштећена. Зато предлажем, да се све ово што се говори о класама изостави, како би се спречила спекулација, која би могла настати према тој одредби по појединим друштвима.

Председник Миша Трифуновић: Изволите у том смислу формулисати свој предлог. Реч има господни др. Жерјав.

Др. Грегор Жерјав: Мој предлог прилично је исти као и онај, што га је ставио г. Аврамовић. Ја сам за то, да се дефиниција исељеника по нешто измени. Кад интернационални капитал буде требао нашу радну снагу, почеће бој између ове уредбе и капитала па ће онда бити важно, ко ће по овој уредби бити исељеник, јер ће бродари и индустријалци преко океана тражити наше раднике, да их добију за своје подужеће. Према овој стилизацији могу разним средствима изиграти контролу, која штити исељеника. Пре рата била је цена једне карте из Трста — Њујорк за III. класу 90 круна, а за II. класу 600 круна, дакле је јасно, да неће један телесни радник путовати у другој класи и да неће она друштва у Америци, која ће требати радника, ризиковати ову велику диференцију између 90 и 600 круна. Данас карта из Трста за Њујорк за III. класу износи 1300 франака а за II. класу 1550 франака. Дакле разлика је ту 250 франака. Из разних понуда, које су дошле, види се, да је разлика између II. и III. класе тако мала, да могу доћи интернационални интересенти на идеју, да радницима дају карту II. класе формално, а фактички да сами подносе ову диференцију. Ја бих ради тога, да се не би изигравала заштитна намера ове уредбе, предложено слично као г. Аврамовић, да се каже, да се за исељеника сматра сваки онај, »који се сели у прекоморске земље у сврху телесне зараде«. (Аврамовић: И умне.) За ове се ја не бојим ништа, јер опасност у томе погледу не постоји. Пошто смо ми на нижем културноме стању, опасност овде постоји само за телесне физичке раднике а не за умне.

Господо, ја бих даље имао још један предлог да учиним. Овде се каже, да ће се сматрати за исељеника онај, који путује у III. класи или ној подобној класи или потнаљубљу, или који се сели за својим рођацима, који су се раније иселили под истим условима. По овоме мора а priori да се подразумева сваки онај, који путује III. класом, да је исељеник, ма да би могао бити и у II. класи онај, који би путовао у прекоморне земље у сврху зараде телесним радом. У секцији код овога предлога постојала је бојазан, да ће наше власти шиканирати људе, који путују преко океана и онда, кад исељеници од њих потраже исељенички пасош, тражити све оне тешке формалности да се посвршавају, које уредба предвиђа. Господо, ових путника релативно има мало. Трговци на пример, ја мислим, да могу имати толико поверења у нашим властима, да им оне неће из партијских или других разлога тражити да испуне све те формалности и кад путују у Америку својим трговачким послом рећи, да су они исељеници, и ако путују II. класом, па да им онда траже исељенички пасош. Изигравање код полицијских власти може бити, али ми ту не треба да се бојимо. Међутим баш права опасност и много већа опасност лежи на другој страни и зато бих ја молио, да се прими предлог у овој стилизацији.

Председник Миша Трифуновић: Ставићу на гласање 1. и 2. члан. И то 1. члан са изменом, која је само стилистичке природе. Ко је за то, да се 1. и 2. члан приме нека изволи седети, а ко је против нека устане. (Сви седе.) Објављујем, да су 1. и 2. члан примљени.

Михајло Аврамовић: Код чл. 3. говори се о изасланицима при дипломатским и конзуларним заступништвима наше Краљевине, у земљама и државама где има великих и важних пасобина наших емиграната, где се може доделити изасланик за исељавање исељеничког одсека итд. То може да се тумачи, господо, и рђаво. Може ту да се постави човек, који са овим питањем није никако упознат. Ја мислим, да то треба да буде човек, који ће се специјално тим питањем бавити и да то место не треба да оставимо канцеларијским чиновницима а нарочито оним код конзуларних и дипломатских тела, који се врло мало баве привредним питањима. Зато бих ја предложио, да се место речи: »може« стави реч »мора«. Истина; то ће да повлачи извесан издатак, али то је један минимални издатак према ономе, што ће се добити од тих људи, који се баве овим послом. Тим чиновницима биће много лакше да овај посао врше и они ће бити много обавештенији о целој стању живота и рада исељеника тамо и имаће сталан утицај на време и бављење тих људи.

Министар за Социјалну Политику др. Вјекослав Куковец: Ја примам ову измену.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање 3. и 4. члан. Ко је за то, да се они приме са изменом, коју је предложио г. Аврамовић, нека седи, а ко је против нека устане. (Сви седе.) Објављујем, да су чл. 3. и 4. примљени. Стављам на гласање чл. 5. и чл. 6., и то чл. 5. са изменом и предлогом како је предложио г. Аврамовић. Ко је за то, да се чл. 5. и 6. и то чл. 5. са изменом г. Аврамовића приме, нека изволи седети, ко је против нека устане. (Сви седе.) Објављујем, да су чл. 5. и 6. примљени.

Михајло Аврамовић: Код чл. 7. имао бих да учиним један предлог за измену. Овде се каже: »Према овој закону сматра се исељеником«, а ја бих место те реченице ставио: »сматра се за исељеника«. Даље предлажем, да се после речи »ради зараде« уметну речи »телесним и умним радом«, а да се изостави реченица »и путују у III. класи, или њој одговарајућој класи или подпалубљу«.

Министар за Социјалну Политику др. Вјекослав Куковец: Ја примам ову измену, јер је тачнија и шира него што је предлог г. Жерјава. Када се ово прими, онда не би требало примати предлог г. Жерјава. (**Жерјав:** Није потребно стављати овде и за умне раднике.)

Михајло Аврамовић: Господо, има људи, који су отишли тамо као исељеници и то као телесни радници, а који су се вратили као умни радници, јер су тамо се бацили на сасвим друго поље но што су они мислили приликом поласка. И зашто се онда ту бојати, да не буду и умни радници и не могу да видим разлога, зашто се не би благодет овога закона протегла и на умне раднике. Људи, који одлазе у Америку, нису богати људи, него иду тамо из невоље. Поново вам велим, не могу да видим разлога, зашто благодет овога закона не би искористили и умни радници.

Већеслав Вилдер: Господо, ја бих вас упозорио на ову ствар. Ова стилизација, како је из секције изишла, резултат је дугога конференсања међународних комисија, које су после врло дугога проучавања ове ствари дошли до ове дефиниције. Ако сада ми ма шта дирамо у ту дефиницију, ми рупимо појам исељеника какав он постоји према другим законима и према америчком закону, у који је та дефиниција ушла. Ја вас даље упозоравам и на ту ствар, господо, да за нас не постоји велика опасност, да би наједанпут био велики број исељеника, који би отишао у Америку, јер је контингент, који пада на нашу земљу, готово испрљен за много година унапред, тако да наши људи не могу тамо отићи. Зато се ја, господо, противим додатку г. Аврамовићевом, где се каже, да то вреди и за умне раднике, јер се то не би могло ни у ком случају узети као благодет закона, кад ми имамо једну процедуру, која се употребљава и примењује на исељенике, а другу процедуру, која се примењује на људе, који треба да иду у Америку да организују наше људе и врше организацију. То би значило једно ограничење и само би сузило тај појам, или проширило на мало од наших људи, који могу ићи тамо за тражењем рада или неком организацијом међу нашим исељеницима. Ја зато упозоравам господу, да би врло опасно било, да ову дефиницију, која је утврђена на том интернационалном конгресу, и која утврђује један интернационални појам, ми овако самовласно проширујемо на неки знам кога и тиме рупимо појам исељеника. Само би се могло додати, ради ових напомена г. др. Жерјава, ради ове моментане разлике у ценама између другог и трећег разреда, да се ово прими, да онај, који иде за физичком зарадом, он неће путовати у II. разреду него у III. Али услед ове мале разлике ова исправка упозорује на то, да исељеничке агенције могу дати и други разред, само да избегну целу процедуру, коју имају наше власти над исељеницима. Дакле ту би се могло избећи, ради разлике у ценама, да и ови наши физички радници оду из наше земље без нужне контроле, коју предвиђа ова уредба.

Председник Миша Трифуновић: Предлог има г. Аврамовић код чл. 7. и г. Жерјав који није формулисао писмено. Г. Министар прима предлог г. Аврамовића. Зато ћу ја ставити на гласање овај предлог. Г. известноца молим, да прочита предлог.

Известилац Милосав Рајчевић (чита): Код чл. 7. место реченице »сматра се исељеником« предлаже реченицу »сматра се за исељеника«.

Код истог члана предлаже се, да се после речи »ради зараде« дометну нове речи »телесним или умним радом итд.«

Код истог члана предлаже, да се избаци цела реченица »и путује у трећој класи или њој одговарајућој класи или подпалубљу«.

Председник Миша Трифуновић: Ставићу на гласање овај члан 7. овако са овом изменом, како га је г. Аврамовић предложио и на што је пристао г. Министар и г. известилац. Ко је за то, да се овај члан са оваком изменом прими, нека изволи седети, а ко је против овога нека изволи устати. (Већина седи.) Објављујем, да је овај члан 7. примљен. Код члана 8. нема примедба, према томе он се прима.

Код члана 9., а код тачке 4. г. Аврамовић предлаже, да се избаце речи после речи »да плати«

и место њих да се додају ове речи: »Све дужне порезе да плати и онда може добити путну исправу«. Известилац прима ово и зато стављам на гласање овај члан са овом изменом г. Аврамовића. Ко је за то, да се овај члан са овом изменом прими, нека изволи седети, а ко је противан нека изволи устати.

Михајло Аврамовић: Молим вас, имам још предлога код овога члана.

Председник Миша Трифуновић: Изволите само, г. Аврамовићу!

Михајло Аврамовић: Даље предлажем овај став: »Продајом превозних карата за пароброде за домаће исељенике и њиховом допремом могу се бацити само паробродарска предузећа и то само ако су за то овлашћена. Ово овлашћење даје се по решењу Министарског Савета и не може се преносити. Предузећа, која замоле за овлашћење ове врсте, потпадају под ову уредбу«.

Председник Миша Трифуновић: Има реч В. Вилдер.

Већеслав Вилдер: Господо, сви Ви, који нисте били у секцији, не можете имати преглед ове уредбе. Језгро ове уредбе то је дефиниција у чл. 7. Ако се то измени, мора се мењати цела уредба, јер је цела процедура одређена за тога исељеника. Ми смо преbacили појам исељеника на друго поље. Ја Вас упозоравам, да би направили велику забуну, ако би тако велике измене учинили у уредби. Ја молим Законодавни Одбор, да се ова уредба врати секцији и према мишљењу, које је изнешено у пленуму да се стилизује.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Михајло Аврамовић.

Михајло Аврамовић: Ја не могу поделити мишљење г. Вилдера, што вели, да се мојим предлозима мења из основа цела уредба. То не стоји, господо, јер у чему се разликујемо ја и г. Вилдер? Разликујемо се у томе, што је дефиниција проширена на умне раднике, а све друго остаје. Према томе не стоји напомена г. Вилдера, да се том малом изменом мења цео склоп ове уредбе.

Председник Миша Трифуновић: Има реч др. Дулибић.

Др. Анте Дулибић: Господо, ја морам подупрети предлог г. Вилдера, о томе је толико дебатовано у секцији и до другог резултата нисмо дошли. Овде се стављају два опречна становишта. Ова уредба садржи с једне стране благодет а с друге стране једну шикану. Садржи благодет, кад се ради о неуком исељенику, кога хоћемо да заштитимо од израбљивања грабљивих агената, а за умника не треба да се старам да га заштитимо од израбљивања и зато за умника закон односно уредба постаје шиканна. Ја држим, да морамо добро разликовати кога хоће закон да заштити. Закон хоће да заштити простог радника, радничку масу, да те просте раднике агенти бездушно не израбљују. Зато ја молим Законодавни Одбор, да овом уредбом односно овим законом заштити просте раднике.

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. министар за Социјалну Политику.

Министар за Социјалну Политику др. Вјекослав Куковец: Ја никако не делим мишљење, да је образложење г. Вилдера и г. Дулибића оправдано. Ја мислим, да је јасно, да се уредба односи

прво на те просте раднике. Али г. Аврамовић ставио је један предлог, који се односи и на умне раднике. Да не би одуговлачили ту уредбу, ја пристајем на то, јер не мења ствар толико, да се избрише та реч умни.

Председник Миша Трифуновић: Има реч др. Светислав Поповић.

Др. Светислав Поповић: Ја мислим, да је предлог г. Вилдера оправдан. Ако се и реч умни избрише у чл. 7., остаје ипак то да смо проширили појам исељеника тиме, што се сматра исељеником по предлогу секције онај који ће прећи у преко-окијанску земљу и у одговарајућа места. Имаде одредаба у овоме закону, које се везују за тај појам исељеништва. Тако на пр. у члану 10. каже се, да се стављају под контролу карте III. класе или подпалубље. Како смо ми чл. 7. већ изменили, у коме је дата дефиниција исељеништва, то би се морало подврћи контроли не само карте III. класе и подпалубља, него и друге карте. Сем тога у чл. 15. предвиђа се такса само од оних лица, која ће путовати III. класом и подпалубљем. Дакле господин Дулибић има права кад тврди, да је тај појам исељеништва био меродаван за разраду других чланова овога закона. Ја мислим, да пошто је појам о исељеништву дат у члану 7., то молим, да се и остали чланови ове уредбе доведу у склад с тим. Стога је моје мишљење, да би требало овај закон вратити у секцију.

Известилац Милосав Рајчевић: Ми смо, господо, овим законом хтели да осигурамо ту трећу класу наших држављана, којима је потребна заштита и ми смо то у поменутој стилизацији и учинили. Ми смо заштитили људе — сталек, који се занима телесним радом. Али пошто смо једанпут утврдили тај појам исељеништва и преишли преко тога, ми нисмо хтели да се понова враћамо на решење овога питања и то питање оставили смо, да се реши у пленуму Законодавног Одбора и мислим, да нема разлога, да се овај закон проширује. Кад укидамо класе, ми то чинимо зато, да се ти исељеници, који могу да плате и II. класу, имају сматрати да нису исељеници. Да пак друштво не би изиграло ону обавезу, коју има према држави, ја мислим, да би требало у члану 7., кад се већ бришете класе, изоставити да то важи за телесне раднике. Сад, што се тиче других чланова, у којима се говори о класама и картама за исељенике, треба примити с објашњењем, да то важи за све карте у опште.

Већеслав Вилдер: Какву исправку примате код члана 7.?

Председник Миша Трифуновић: Ми смо члан 7. свршили, у осталом ако је жеља скупишине, ми се можемо понова вратити. Господин Министар за Социјалну Политику пристаје, да се из овога члана 10. избришете речи »умни радници«.

Михајло Аврамовић: Умни радници материјално ништа не добијају ако потпадају овде. Добијају само што потпадају под контролу оних органа. Ако се бојите какве шикане, ту нема места никаквој шикани. А ако се бојите спекулације умних радника, онда можемо брисати ту реч. Оно што остаје, а то је главно, то је критеријум, то је база, да дефинишемо ко је и шта је исељеник.

Др. Анте Дулибић: Господина Аврамовића воде племените намере. Ја то разумем, али долази се до сасвим противног резултата, јер Америка је

тачним одредбама предвидела ко је исељеник и казала је: може само толико и толико стотина исељеника доћи тамо. Сад ви донесите ову одредбу и шта се догађа? Умни радници су слободни да иду и може их поћи на хиљаде и ви са вашиим надзором чините, да се и ти људи ставе у онај контингент исељеника и подвргнути су свима пиканама у Америци. Ја се стога бојим, да се може тим људима у Америци казати: ви сте по вашиим законима исељеник.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјеслав Куковец**: Да би се та бојазан одклонила, ја мислим, да позивање на амерички закон нема основа, јер је тај закон донет у Америци 1907. године, а ми смо сад у 1921. години. Америка у своме новом закону не говори ништа о исељеницима него о иностранцима. Ако ми у напн закон данас донесемо појам исељеништва, то се ништа не тиче оних одредаба, које су у Америци.

Председник **Миша Трифуновић**: Члан 7. како сам ја схватио са овом малом коректуром, на коју је г. Министар пристао, била би та, да се из њега избрише реч »умни радници«. Дакле стављам поново на гласање члан 7. Ко је за то, да се члан 7. прими овако како г. Вилдер и г. Дулибић желе, а на што је пристао и г. Министар, а то је да се избришу речи »умни«, ти нека изволе седети, а ко је против нека изволи устати. (Већина седи.) Објављујем, да је члан 7. примљен овако, како је изгласан. Изволите чути члан 10. Има реч г. Михајло Аврамовић.

Михајло Аврамовић: Ја предлажем, да уместо првог одељка члана 10. дамо томе одељку оваку стилизацију: »Продајом превозних карата за пароброде домаћих исељеника и њиховом одпремом бавити се могу само паробродска предузећа и укрцавањем и искрцавањем у домаћим лукама и то само ако су за то овлашћена. Ово овлашћење даје се по решењу Министарског Савета и не може се преносити.

Председник **Миша Трифуновић**: Г. Министар прима ову допуну, стога стављам овај члан са допуном г. Аврамовића на гласање. Ко је за то, да се члан 10. прими са допуном г. Аврамовића, нека изволи седети, а ко је против, нека изволи устати. (Сви седе.) Објављујем, да је чл. 10. примљен. Има реч г. Дрофеник.

Јосип Дрофеник: Предлажем, да се у свима параграфима, где је реч о »класама«, та реч брише и место тога стави реч »исељеник«. Иначе ће бити збрка, како је поменуо г. Вилдер, јер ће се и други на то позивати.

Михајло Аврамовић: Доследно првом одељку потребно је, да се и други одељак члана 10. место исказаг у једнини преобрати у множину. Код члана 11. предлажем, да се избришу речи »оних друштава« и да се после речи »за пароброде« опет каже »који искрцавају и укрцавају у домаће луке«.

Председник **Миша Трифуновић**: Ко је за то, да се овај члан 11. прими са овом допуном г. Аврамовића, тај нека седи, а ко је против тај нека устане. (Сви седе.) Објављујем, да је овај члан 11. примљен. Код члана 12. нема никаквих примедба. (Прима се.)

Михајло Аврамовић: Код чл. 13. била би једна неслаганост са чл. 10. Тамо се мислило, да овлашћење даје Министарски Савет, а у чл. 13. је ушло: да овлашћење даје Министар за Социјалну

Политику. Ја предлажем, да се први одељак чл. 13. избрише, а да остане само други одељак и онда је потпуна сагласност између чл. 10. и 13.

Председник **Миша Трифуновић**: Г. Министар прима овај предлог. Ко је за то, да се чл. 13. овако измењен прими, нека изволи седети, а ко је против тога, нека изволи устати. (Сви седе.) Објављујем, да је чл. 13. примљен са изменом г. Аврамовића.

Код чл. 14. нема никаквих примедба. Прима ли Одбор чл. 14.? (Прима.) Чл. 14. је примљен. Код чл. 15. има реч г. Аврамовић.

Михајло Аврамовић: У чл. 15. се каже: »За свако продато место у трећој класи...« Ја предлажем само једну стилистичку измену, према којој би почетак чл. 15. гласио овако: »За свако место, продато у трећој класи...«

Председник **Миша Трифуновић**: Прима ли Одбор чл. 15. са овом изменом, коју предлаже г. Аврамовић? (Прима.) Објављујем, да је чл. 15. примљен.

Код чл. 16., 17. и 18. нема примедба. Прима ли Одбор те чланове? (Прима.) Чланови 16., 17. и 18. су примљени.

Код чл. 19. има реч г. Аврамовић.

Михајло Аврамовић: Други одељак чл. 19. гласи овако: »Продавање карата девојкама, код којих постоји основана сумња, да су врбоване за пут у иностранство ради трговине са женама и младичима, који се уклањају од војне дужности, казниће се свом строгишћу закона«.

Онај, који продаје карте, не може продати карту ономе исељенику, који нема путне исправе. Ако једна девојка добије путну исправу, ја питам, на који се начин може тражити од продавца карата, да он зна, да он намирише и наслути која девојка путује у Америку ради трговине са женама и који младић путује, који није испунио своју војну обвезу. Пошто се то не може извршити, ја налазим, да треба да остане само то: да се карта не може продати ономе, који нема путне исправе.

Др. **Лазо Марковић**: Ја нисам редактор овог закона и због тога нисам позван да дајем разлоге и објашњења, али бих желео, да се овај члан, против кога устаје г. Аврамовић, не укида, него да се допуни на крају једним ставом, у коме би се рекло: »ако се утврди, да је томе продавцу карата то било познато«. Има агената, који продају карте и који су у вези са тим трговцима с белним робљем и њих треба гоњити и казнити, ако би се утврдило, да су они за то знали. Овде је само стилизација рђава. Ја се слажем са г. Аврамовићем и налазим, да би овде требало казати овако: Ако постоји основана сумња да се једна девојка исељава ради трговине са женама, или да се један младић уклања из земље, да би избегао војну обвезу, и ако је та сумња позната ономе продавцу карата, онда ће он одговарати. (**М. Аврамовић**: Како ће се то доказати?) То ће се судски утврдити. Ислеђењем има да се докаже, да је продавац карата то знао и ако има сведока, да је он то знао, он треба да одговара.

Милорад Вујичић: Ја сам за предлог г. Аврамовића, да се ова одредба сасвим укине, а не могу се сложити са г. Лазом Марковићем. Ако би се оставило овако отворено да ти агенти цене: је ли дотично лице испунило све законске прописе, онда би се тиме могле стварати злоупотребе. Он би код сваког случаја могао навести масу примера

због чега је једно лице сумњиво и могао би на тај начин вршити и уцене. Стога бих ја био мишљења, да се ово сасвим избрише, по предлогу г. Аврамовића.

Др. Анте Дулибић: И ја сам за то, да се избрише други став, по предлогу г. Аврамовића, јер и ја сам уверен, да је други став уметнут само за то, што је и дефиниција исељеника тако гласила. У дефиницији смо имали, да онај, који путује у III. класи, сматра се исељеником, али се може десити случај, да баш путује у I. или II. класи и да се на тај начин не сматра исељеником, а да се ту збиља ради о девојци за трговину с белим робљем, или о младићу који жели да избегне војну дужност. Ми нисмо прихватили ту стилизацију и казали смо уопште: онај, који путује, сматра се исељеником. С тога је сасвим сувишан други став.

Председник Миша Трифуновић: Реч има г. др. Лаза Марковић.

Др. Лаза Марковић: Ја имам да приметим то, да је у сваком случају кажњиво дело, кад један продавац карата помаже трговину белим робљем, или избегавање младићима од војне дужности. Ако то не унесете у ову Уредбу, то мора да се унесе у кривични законик, јер се то не може да избегне. С тога Вас ја молим, да се вратите моме предлогу и да јасно прецизирасте, ако има кривиче, онда онај, ма којим путем знао за то, а буде излао карту, да одговара. Јер, господо, зар у том случају да не одговара?

Председник Миша Трифуновић: Реч има г. Министар за Социјалну Политику.

Министар за Социјалну Политику др. Вјекослав Куковец: Господо, са новим појмом исељеника није то у вези. На сваки начин је добро, ако задржимо ту одредбу. Ја примам и напомену г. Марковића. Молим, да се предлог какав је овде са напоменом г. Марковића прими.

Председник Миша Трифуновић: Реч има извештача.

Извештач Милосав Рајчевић: Ја мислим, да је овај други став потребан. Свакако треба да постоји једно ограничење према друштву, које је несолидно и које превози те женске за трговину и омогућава избегавање војној дужности. Чак би био за то, да ако се ухвате у таквој раду, да им се одузму концесије. Та ограничења свакако треба да уђу у закон и ако не уђу у овоме члану нека уђу негде на другом месту.

Председник Миша Трифуновић: Г. Министар примам ове измене, које је г. Аврамовић изнео са доцунама г. Марковића. (Гласови: Не господина Аврамовића, он је тражио, да се брише овај став.)

Михајло Аврамовић: Ја налазим, да је путна исправа довољна гаранција. Путује на пример девојка, да се уда тамо и може неки противник њезин да је достави код агента и да рече, да иде да се продаје, а она је међутим пошла да се тамо венча за две до три недеље. То је шикана, господо!

Др. Лаза Марковић: Ми смо у Србији имали пре рата у Београду две такве агенције. И друге земље, које су имале такве нарочите агенције за исељенике, знају за искуство, да су агенти, а нарочито нижи агенти тих кућа, врло често склони да баш оваква лица потномажу. То је био читав систем у Аустро-Угарској, где се наш народ користио тиме, да избегне војну обавезу, па се често

пута и исељавао. А што се тиче такозване трговине белим робљем исто тако зна се, да су баш ове агенције главно легло ако хоћете и главни помагачи те трговине. И оваква једна одредба само боље прецизира, да страдају невини људи. Таква једна одредба потребна је, да се баш тим лицима, који се баве таквим пословима, добро скрене пажња на одговорност, да не учествују у том послу. (**Михајло Аврамовић:** Није довољна гаранција путна исправа!) Није довољно путна исправа. Путна исправа је нешто друго, а овде се исељеничким агентима каже: ако ви помажете свесно ради процента, који ћете добити од сваке карте, ако ви ради тога процента помажете, ви ћете бити кажњени. Јер овде баш капиталистичке куће не продају саме карте, него ангажују друга лица, која купе те исељенике, дају чак и премију. Ја молим, да се овај члан прими са овом редакцијом, која ће тачно да прецизира да одговорност тога продавца карата наступа онда, ако је он знао, да једно лице исељава се само зато, да избегне војну обавезу или да се једна женска исељава само зато, може бити и да она незна, да би била продана, да у том случају, он кривично одговара. Када се метне појам, да је он знао, нема више бојазни да ту може бити злоупотреба, јер онда мора тужба да утврди, да је он знао. (**Воја Лазић:** Али ако он спречи одлазак једној особи?) Он не може то да спречи.

Председник Миша Трифуновић: Ви, господин Марковићу, треба да напишете један формалан предлог.

Др. Лаза Марковић: Ако прима господин Министар, ја ћу написати.

Председник Миша Трифуновић: Господин Министар је примио Ваш предлог. Господин Министар примам ове напомене господина Марковића исто тако и код чл. 19.

Михајло Аврамовић: Ако господин Марковић пађе такву стилизацију, да се може да изврши оно што се жели, онда ја немам ништа против да ту стилизацију примимо.

Председник Миша Трифуновић: Онда да вратимо секцији.

Фехим Курбеговић: Ја сам, господо, за то, да се не враћа секцији, него да исправимо сада одмах па да идемо даље.

Председник Миша Трифуновић: Молим Вас, господо, дошли смо до чл. 19. код кога је господин Министар примио напомене господина Лазе Марковића. Примам ли Одбор члан 19. са овим напоменама, које је примио господин Министар? (Прима.) Овај је члан примљен.

Чл. 20. и 21. примљени су, пошто није нико ставио примедбе. Има реч г. Аврамовић.

Михајло Аврамовић: Код чл. 22. имам да ставим само ову напомену, да би требало да се код: »Овај уговор, који предузео има подносити Министарству Социјалне Политике«, место речи »има« стави: »дужно је«, дакле то би било овако: »предузеће дужно је...« итд.

Председник Миша Трифуновић: Ово се примам.

Михајло Аврамовић: Исто тако код чл. 22. треба да се место турске речи »укопачење« стави српска реч »настањивање«.

Председник **Миша Трифуновић**: Господин извештач прима. Чл. 22. са овим изменама примљен је. Молим даље.

Др. **Лаза Марковић**: Код чл. 19. у првобитној редакцији стајало је овако: »Продавање карата девојкама код којих постоји основана сумња, да су вербоване за пут у иностранство, ради трговине са женама и младићима, који се уклањају од војне дужности, казниће се свом строгишћу закона: Ово «свом строгишћу закона» није ништа и таква одредба не може да остане.

Ја предлажем ово: »Они, који са знањем продају карте женским, које су вербоване за пут у иностранство ради трговине са женама или младићима, који се уклањају од војне дужности, казниће се затвором од 3—6 месеци«. Они, дакле, који са знањем продају карте женским, вербованим за пут у иностранство ради трговине са женама или младићима, који се уклањају од војне дужности, казниће се затвором од 3—6 месеци.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч г. Милорад Вујичић.

Милорад Вујичић: Ја потпуно разумем намеру г. Марковића и његова је намера сасвим оправдана. Он жели, да не избегне казну онај, који би хотимице помагао трговину са т. зв. белим робљем и онај, који би ишао на руку војним обвезницима да избегну службу своје војне обавезе. Али овако, како је овде сликизирано у овоме члану и како је овде предвиђено, да се нико не може иселити, докле нема путну исправу издану од надлежне власти, онда ја мислим, ако би се ово усвојило, дала би се могућност агентима, који продају карте, да чине злоупотребу. Господо, власти, које издају пасош, знају, да нико не може ван земље отпутovati, ако није служио војну обавезу. Власти, које издају исправе, тако исто знају, да не смеју издавати исправе оним лицима у циљу трговине са белим робљем. Кад оне то знају, да морају кривично да одговарају, ако би противно радиле, оне су једине и у првом реду одговорне, ако би противно урадиле.

Господо, ако неко сазна, да полицијска власт ипак и поред тога, што је знала да неко избегава војну обавезу, или да хоће да тргује са белим робљем, па, ипак, му дала пасош, онда ти органи имају да буду кривично одговорни. Дужност је свакога грађанина, који то зна, да то достави. Али, поред тога што је дотично лице спремило се за пут и што се снабдело путном исправом дати такву вишу контролу и ставити у дужност органима власти, да пазе на таква лица, ја мислим, да се ту може десити злоупотребе. Г. Аврамовић навео је леп пример. Може неко из пакости из мржње да учини писмену доставу дотичном органу власти, може и да му телеграфира и да каже: не дајте пасош тим и тим лицима, јер они иду у тој и у тој намери. Овај човек сада не зна шта да ради и можда ће власт захелети да зна ради чега то лице иде. Они ће се двоумити, а чим се двоуме, спречавају путника у легалном праву, које је добио да отпутује. Зато бих био за то, да се остави, како је предложио г. Аврамовић.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч г. Министар за Социјалну Политику.

Министар за Социјалну Политику др. **Веко-слав Куковец**: Ја мислим, да неће бити сувишно, ако и ово примимо и молим, да се гласа о пред-

логу г. Марковића. Ако предлог г. Марковића не буде примљен; може уредба да важи и овако, а ја предлажем, да се прими предлог г. Марковића.

Председник **Миша Трифуновић**: Господин Министар код чл. 19. прима предлог г. Марковића. Члан 19. с допуном г. Марковића, на коју је г. Министар пристао, ставићу овако на гласање. Ко је за то, да се тај члан с изменом г. Марковића прими, изволеће седети, ко је против изволеће устати. (Устају деветорица.) Девет је устало, није ми јасно. (Један глас: Ја сам десети.) Десет и два паест. (Један глас: Контра пробу.) Господо, већина је против. Долази предлог господина Аврамовића, да овај други одељак сасма однадне. Ко је за то, да се члан 19. прими без другог одељка, који отпада, нека изволи седети, ко је против нека изволи устати. (Већина седи.) Господо, морам констатирати, да је члан 19. примљен, како је господин Аврамовић предложио без овог другог одељка. Господо, има ли ко што код члана 23? — Нема. Члан 23. примљен је без измене.

Члан 24.

Михајло Аврамовић: Код члана 24. је предвиђено, да се забрани мењање новача исељеницима са стране наменитеника заступништва, а ја предлажем, да се стилизира: »Са стране предузећа и његових органа«.

Председник **Миша Трифуновић**: Господин Министар ту измену прима. Тај члан ставља се на гласање, ко је за то, да се овај члан с овом изменом прими, нека изволи седети, ко је против нека изволи устати. (Већина седи.) Овај члан се овако прима.

Михајло Аврамовић: Код члана 25. каже се: вербовање за исељивање особитим лажним обећавањима казни се по закону о емиграцији, па се не зна, који је то закон. Ја предлажем, да се каже: По овом закону.

Председник **Миша Трифуновић**: Господин Министар прима и овај члан с овом допуном. Члан 25, господо, примљен је без дискусије.

Михајло Аврамовић: Код члана 27., где се каже, да ће предузеће предложити тарифу Министарству, ја предлажем, да се каже »поднети на решење«. Затим у истом члану где се каже, да је предузеће дужно, да осигура опстанак релацији, ја предлажем, да се каже, да је предузеће дужно да осигура превоз на линији, коју је вршило, а не да се каже релацију.

Председник **Миша Трифуновић**: Господин Министар се слаже с тиме и прима тај исправак и тај члан је примљен.

Михајло Аврамовић: У члану 28. се каже, да Министар за Социјалну Политику може у свако време да повуче или промени овлашћење. Ја предлажем, да се доследно ојему, што смо већ рекли, да се то може учинити само по решењу Министарског Савета.

Председник **Миша Трифуновић**: Господин Министар прима ову измену. Овај члан је примљен са овом изменом.

Михајло Аврамовић: Члан 29. каже, да при транспорту наших исељеника овлаштена предузећа дужна су да ставе на сваком броду, који путује у домовину, бесплатно на расположење 15 места за сиромашне исељенике, који се репатришу према достави наших конзуларних власти, ако

поднесу доказ о своме сиромашном стању. Ја ми-слим, кад већ постоје дознаке наших конзуларних власти, да је већ то довољан доказ да је неко сиромашан и да ту не треба другог доказа. За то бих предложио, да се брине ово даље што се каже: ако поднесу доказ о своме сиромашном стању.

Председник Миша Трифуновић: Господин Министар прима овај предлог госп. Аврамовића.

Михајло Аврамовић: Код члана 30. каже се »Министар Социјалне Политике овлашћен је у споразуму са Министарством Саобраћаја, Трговине, Финансија и Спољних Послова, да одреди у форми уговора и тако даље«. Ја предлажем овде, да се додаду још само речи: »по одобрењу Министарског Савета«.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец:** Ја примах ову измену.

Председник Миша Трифуновић: Господин Министар прима измену. Господин Аврамовић има још једну измену код истог члана.

Михајло Аврамовић: Овде се даље каже, да ће Министар у форми уговора домаћим паробродским друштвима, ако она нуде најбољу емиграцији потребите удобности, ако се то сматра за сходно у интересу домаћег бродарства, одредити олакшице и првенства преко овога закона, у колико то не би било у противности са међународним обвезама држава. Ја бих ту додао још једну реченицу, која гласи: »но не могу никако бити на штету исељеника или државе«.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец:** Ја примах и ову измену.

Председник Миша Трифуновић: Господин Министар прима и ову измену, те ћу ја ставити на гласање цео члан 30. са овим изменама господина Аврамовића. Прима ли Одбор члан 30. са овим изменама господина Аврамовића? (Прима.) Објављујем да је члан 30. са овим изменама примљен.

Известилац **Милосав Рајчевић:** Код члана 31. нема примедба.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Одбор члан 31.? (Прима.) Објављујем, да је примљен. Код члана 32. има примедбу господин Воја Лазић.

Војислав Лазић: По члану 32. овлашћује се Министар за Социјалну Политику, да одреди наредбом принос емиграционом фонду, који имају да плате исељеници, који се враћају у домовину и који се служе посредовањем органа овога Министарства у прекоокеанским земљама. Ја молим господина известиоца, да има на уму ову околност, шта ће бити са оним људима, који не буду имали од чега то да плате. Овим се законом иде на то, да се помогне сиромашном свету и онима, који иду тамо да зараде као и онима, који се отуда враћају у домовину. Може да наступи случај, да неко нема да плати ове таксе, за које се каже да ће их Министар прописати. Ја предлажем, да се сиротиња ослободи тога.

Известилац **Милосав Рајчевић:** То се само по себи разуме. Сиротиња се превози бесплатно. Чим је ко сиромашан, он има бесплатан превоз и он онда тим пре неће плаћати ову таксу. Али ипак зато може овде да се ставе речи: »Од овога се сиромашни ослобођавају«.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец:** Примах ову измену.

Председник Миша Трифуновић: Господин Министар је примио ову измену. Стављам на гласање члан 32. са овом изменом господина Лазића. Прима ли Одбор члан 32. са овом изменом? (Прима.) Објављујем, да је примљен.

Известилац **Милосав Рајчевић:** Код члана 33. нема примедбе.

Председник Миша Трифуновић: Прима ли Одбор члан 33. како је предложен? (Прима.) Објављујем, да је примљен. Код члана 34. има предлог господина Аврамовића.

Михајло Аврамовић: Код члана 34. ја бих предложио, да се поправи последња реченица где се каже: »уопште за корисне сврхе исељеницима«, ја предлажем, да се ово избаци и да се каже: »уопште за сврхе, које служе на корист исељеницима«.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец:** Примах ову измену.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање члан 34. са изменом господина Аврамовића. Прима ли Одбор члан 34. са изменом господина Аврамовића? (Прима.) Објављујем, да је примљен. Код члана 35. има господин Аврамовић такође једну измену.

Михајло Аврамовић: Код члана 35. у последњем реду, где се говори о примању саопштења, ја бих предложио, да се каже: »од дана кад је примљена одлука« место речи »од дана примљеног саопштења одлуке«.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец:** Ја примах ову измену.

Председник Миша Трифуновић: Господин Министар је примио ову измену. Стављам на гласање члан 35. са изменом, коју је предложио господин Аврамовић, а коју је примио господин Министар. Прима ли Одбор члан 35. са овом изменом? (Прима.) Објављујем, да је примљен. Господин Аврамовић има свој предлог за измену и код члана 36.

Михајло Аврамовић: Код члана 36. поред овога што под а) има да испадну речи »III. класе или подпалубља« ја бих предложио, да се реч »редовито« у ставу под б) замени речју »уредно« и да се у ставу под ц) после речи »смењивањем« додаду речи »на свагда« са свог положаја итд.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец:** Ја примах ову измену.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање члан 36. са изменама господина Аврамовића, које је примио господин Министар. Прима ли Одбор члан 36. са овим изменама? (Прима.) Објављујем, да је примљен.

Код члана 37. нема предлога. Стављам на гласање члан 37. Прима ли Одбор члан 37. како је предложен? (Прима.) Објављујем, да је примљен.

Код члана 38. нема предлога. Стављам на гласање члан 38. Прима ли Одбор члан 38. како је предложен? (Прима.) Објављујем, да је примљен.

Код члана 39. нема предлога. Стављам на гласање члан 39. Прима ли Одбор члан 39. како је предложен? (Прима.) Објављујем, да је примљен. Код члана 40. има господин Аврамовић да учини измену.

Михајло Аврамовић: Код члана 40. ја предлажем, да се стави ова редакција, да је Министар за Социјалну Политику овлашћен »да прописује правила« о извршењу овога закона.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: Примам ову измену.

Председник **Миша Трифуновић**: Пошто је господин Министар примио ову измену, то ја стављам на гласање члан 40. са овом изменом. Примам ли Одбор члан 40. са овом изменом господина Аврамовића, коју је прихватио господин Министар? (Прима.) Објављујем, да је примљен.

Молим вас, господо, да дефинитивно изгласамо овај закон о исељеницима. Молим господина секретара, да прозове посланике да гласају.

Секретар др. **Павле Чубровић** прозива посланике да гласају. (После гласања.)

Председник **Миша Трифуновић**: Гласало је, господо, свега 18 посланика. Сви су гласали за.

Господо, сада имамо да пређемо на четврту тачку дневног реда: Продужење претреса извештаја I. секције о уредби, која се тиче пореске политике. Господин Министар Финансија моли, да се ова тачка скине сада са дневног реда па да пређемо на следећу тачку: Уредба о организовању државнога добра Веље. Примам ли Законодавни Одбор ово? (Прима.)

Извештај др. **Славко Шећеров**: Одсек је чинио неке мале измене код појединих чланова ове уредбе, а у главном је предложио, да се уредба прими. Међутим пре но што се упустимо у начелну дебату о овој уредби, ја сам дужан да вам објасним неколико измена, које су учињене. Секција је стала на гледиште да именовање чиновника, дефинитивних и уговорних, припада директору имања и да је то његово право. У првобитном начрту уредбе стајало је, да је то право Министрово и да Министар именује по предлогу или по саслушању директора. Ја сам као референт секције био мишљења, да Министар треба да има то право да именује уговорне и дефинитивне чиновнике, али је моје мишљење пропало у Секцији и ова стала на становиште, да и сталне и уговорне чиновнике на овом имању има да именује директор. Таква стилизација је и усвојена и она је тако ушла и у извештај. Међутим, Министар Финансија је једним актом доставио своје мишљење Законодавном Одбору и тражио, да се остане при првобитној редакцији.

Дакле, господо, ми би сада могли да отворимо прво претрес у начелу па после код појединих чланова да говоримо о изменама, које је учинила секција, као и о жељи господина Министра, коју је изразио Законодавном Одбору у акту, који му је упутио. Молим господина Председника да отвори расправу у начелу.

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, отвара се начелни претрес. Има реч госп. Стајић.

Др. **Урош Стајић**: Господо, имање Веље, према мишљењу многих стручњака европскога гласа, нарочито по мишљењу извесних пољопривредних институција, важило је пре рата као једно од науређенијих добара у средњој Европи. Од како је ово имање прешло у наше руке, та оцена изгледа да не важи више. Министарство Финансија је, довољно непуцнуто и нестручно, послало тамо људе после ослобођења потпуно нестручне и уз то и несавесне, који су, поред тога што су имање материјално јако оштетили, још и његов углед јако унизили у јавности. Услед такве репутације, која није нимало по имање повољна, јавили су се у јавности разна мишљења о будућности тога

имања, о томе шта би с њиме требало радити. Ја сам у том погледу чуо многе предлоге: Једни предлажу, да се то имање стави под аграрну реформу те да се подели људима, који немају земље, како би с једне стране они дошли до земље а с друге како би тај крај, који је национално прилично проређен, могао да се колико толико национализира. Други су мишљења, да то имање треба дати под закуп, јер кажу да ће држава имати много веће приходе, ако га да под закуп него овако да га сама у својој режији експлоатише. Треће мишљење опет постоји, да то имање треба да остане у државним рукама поред свих оних каламитета, који су се одиграли тамо за ове две и по године. Ја унапред изјављујем, да сам приврженик овога трећег мишљења.

Ево из којих разлога. Ја не бих желео, да то имање потпадне под аграрну реформу сад, кад имамо толико спахијских, баначних и црквених имања. Док та имања не поделимо, ово државно имање не би требало делити из разлога, што оно треба да послужи као резерва за доцније време, кад се она имања буду изделила и не буде више било земље за делење. Не треба га делити још и с тога, што на њему постоје веома скупоцени привредни објекти. (**Фехим Курбеговић**: Ово је приземљорадник, који говори о великим поседима.) Ја говорим за државне велике поседе. Дакле, тамо има, господо, врло скупоцених привредних објеката, који би несумњиво пропали, ако се то имање буде ставило под аграрну реформу, односно ако би се поделило. Оно може да буде подељено, али тако што би се организовало на задружној основи и онда и ти објекти били би сачувани. Кад би се на тој основи организовало, а оно би представљало као неку задружну државу у минијатури, у маломе, што би нама земљорадницима одговарало потпуно нашој идеји у нашем програму.

Што се тиче мишљења, да се оно изда под закуп, ја господо, сматрам, да је сваки закуп исто што и разбојничко газдовање. Велика имања издају под закуп само пропаде и презадужене спахије, који нису у стању да сами својим имањем управљају. И кад би се то имање дало под закуп, оно би било тако експлоатисано, да не знам шта би после извесног времена представљало. У сваком случају, закупци не би били мали поседници, него чивути или банке, који би разбојнички експлоатисали и имање, и радну снагу, сиротињу, која долази из околине ради парче хлеба. Из тих разлога ја сам за то, да се то имање остави у државне руке како би доцније послужило као резерва за аграрну реформу за будуће генерације.

Али после оних сијних афера, и пљачки, које су се тамо одржавале, требало би завести строгу и савесну контролу од стране државе. Зато уредбу, коју нам подноси Министарство Финансија, ја у начелу примам потпуно, само ме једна ствар буну: зашто је то имање под Министарством Финансија, зашто није под Министарством Пољопривреде. Ја налазим веће гаранције да је под Министарством Пољопривреде, јер је тамо боља стручна контрола. Ту контролу Министарство Финансија неће моћи да спроведе, и ако је предвиђен неки стручни одбор по уредби.

Ово имање треба да остане у државним рукама, треба Дирекцији или директору дати што одрешеније руке у погледу газдовања, јер баш тамо стоји, у члану 2., да тим имањем треба

управљати тако, да оно даје што већег прихода: да се најрационалнијом обрадом и експлоатацијом постигне што више прихода за државу. У сваком случају ако се то имаће и сувише бирократизује, ако се вежу руке Дирекцији, односно директору, онда оно неће моћи давати приходе, које би давало, када би се њиме слободније газдовало. Због тога ја сам за то, да се у уредби, која се овде пред нама налази, с једне стране даду што веће слободе директору у погледу газдовања, а с друге да се створи што већа контрола од стране државе, како се не би више дешавале оне афере и немиле појаве, које су се одигравале за прошле две и по године.

Ово државно имаће има да одигра један прилично важан задатак у погледу исхране и снабдевања Београда. Ко је био на овом имању могао је видети, да би то имаће потпуно могло снабдети и исхранити Београд поврћем. Међутим, тамо нема ни једне банџице. Када би се завела поред осталих грана и култура поврћа питање о снабдевању Београда поврћем било би у велико решено и сузбијена скупоћа, коју с једне стране околних бантованих, а с друге стране пиљари стварају. У томе правцу до сада није ништа рађено, и ако су сви природни услови ту: има воде, има канала, има великих црпки помоћу којих би се огромни комплекси земље могли ставити под воду.

У специјалној дискусији ја ћу изнети неке примедбе на ову уредбу, иначе ову уредбу у начелу примам.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч господин Министар Финансија.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Господо, ја се потпуно слажем са мишљењем господина Стајића, само имам да учиним једну напомену односно његовога предлога, да би ово државно имаће Београ требало да потпадне под Министарство Пољопривреде. Ја мислим да оно што жели господин Стајић да постигне на тај начин не би постигао. На овом државном имању нису само пољопривредни објекти, на њему се налази неколико индустријских предузећа, на њему има огромних комплекса шума, и све то, ако се узме чисто стручно, онда би свака грана индустријска морала потпасти под друго Министарство, и онда би стално било конфликта због те надлежности, која грана коме Министарству припада. Ово имаће дошло је под Министарство Финансија зато, што се налази под генералном дирекцијом добара као државно добро. Међутим, у погледу експлоатације ту се колико је могуће нази да то, да поједине гране привредне дођу у стручне руке, да се та експлоатација рационално води и ова уредба од стране Министарства Финансија у том смислу је израђена.

Оно од чега се боји господин Стајић, да се тамо на државном имању не установи бирократија, ја мислим, да ова уредба не иде за тим, да ствара бирократију, јер у погледу експлоатације остављају се одређене руке управнику имања. Затим преко специјалног стручног одбора установљава се надзор, који ће бити не административни надзор, него надзор који ће се одржавати на начин разуман. Тај стручни одбор није састављен из чиновника него из специјалиста. Мени је жао и морам да нагласим то, што је у секцији баш тај стручни одбор укинут у члану 12., који говори о томе стручном одбору. У члану 12. уредбе био је

предвиђен стручни одбор а секција је нашла, да тај члан треба изоставити из уредбе. Ја бих молио госпoду чланове Законодавног Одбора, да се тај стручни одбор по члану 12. уредбе не укида. Оно што је главно у овој уредби, да се одузме могућност надзора чистој администрацији него да се надзор остави људима, који су стручни, који су спремни за то, то што је главно, то би се изгубило, ако се изоставља члан 12. уредбе по предлогу секције.

Сем тога има још један члан уредбе, који је секција изменила а то је члан 13. У члану 13. говори се о томе, да чиновници на имањима постављају се на предлог управника имања, али по потврди Министра Финансија. Секција је међутим предложила, да све чиновнике поставља сам управник имања. Ја се не бих смео ослопити на то, да управник имања има тако широку власт, да он сам поставља све чиновнике, јер одговорност носи Министар, а управник имања се и не појављује пред Народном Скупштином, те онда кад Министар носи сву одговорност пред Народном Скупштином, онда треба оставити њему право, да он може постављати и смењивати чиновнике. Ја вас молим, госпoдо, да то право не одузимате од министра и дајете управнику, јер он није одговоран као што рекох пред скупштином, док је министар одговоран, а немајући тога права, он не би могао да утиче на начин, како ће се чиновници на имању постављати. То су две примедбе, које сам ја имао да учиним и молим, да о њима водите рачуна.

Војислав Лазич: Ја сам хтео да упутим извесна питања на господина Министра поводом ових имања. Ја сам хтео да знам и да нам господин Министар објасни, колика су та имања и која се култура на њима постигла, која индустрија на њима постоји, колико има чиновника и колики су издаци на њих. Колики је бруто принос са целог имања, колико држава добија чистог прихода и која се радна снага употребљава за обрађивање овога добра. Да ли се тамо употребљава радна снага народа — надничара, или се употребљавају за обрађивање машине. После тога објашњења, госпoдо, могао би се човек определити, да ли да гласа за ову уредбу, или да тражи да се ово имаће на други начин обрађује, и да можемо о појединим уредбама у овом закону дискутовати и евентуално одобравати их.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Ја ћу одговорити господину посланику на неколико његова питања у колико могу, јер тачних података о свему при руци немам. Приликом интервјуације о Беољу, ја сам изнео у главном у колико сам могао све податке и сад их могу у неколико и поновити. Имаће има 80.000 катастарских југара, пошто је један део од имања припао Угарској. На имању за сада постоји фабрика шећера, путера и налазе се два млина и две циглане. Чиновници су раније били сви Маџари, а кад смо се ослободили, дошло је тамо за чиновнике и људи из разних наших крајева. Радници су сељаци из околних села, а у дирекцији има стручног особља, које је проведено путем конкурса, а други радници су доведени из разних места. На имању се налази једна велика жељезничка пруга, која служи искључиво имању у величини 200 километара. Имаће ради са моторним плуговима и имаће је најмодерније уређено. Истина, имаће је за време

рата било нешто запуштено, али у последње време, кад је почело рационално да се обрађује, поправљено је све што је било запуштено и сад је доведено у ред и потпуно све на њему нормално функционише.

За прошлу годину прихода је било, чини ми се, око шест милијона, али стварног прихода није било, јер тај приход, у колико га је било, одмах је употребљен као обртни капитал. Ове године рачуна се, да ће прихода бити од прилике 15 до 20 милијуна динара. Међутим, то имање, по моме мишљењу — ја сам га обинао и знам га целог — узевши у обзир колико је оно пре рата доносило, могло би доносити чистог прихода до близу четрдесет милијона динара.

Референт Министарства **Сима Милошевић**: Ја бих могао одговорити господину посланику у погледу прихода и расхода са државног имања Беле, према подацима, којима располажем.

Приход за седам месеца ове године предвиђа се у 50,805.000. Расход је предвиђен са 33,175.000, а добит, односно чисти приход са 17,630.000. На издатке личне предвиђено је свега 700.000 на чиновнике, а на раднике: сезонске раднике, стручне раднике по фабрикама и на земљораднике, који тамо стално живе, предвиђено је 8,500.000. Остали су издаци материјални: код фабрике шећера, код кланице, код бутеране, на циглане и на млинове. Према томе, приход ће бити потпуно остварен за то, што према извештајима, који редовно са имања долазе, послови правилно теку, а то могу потврдити и господа чланови анкетне комисије, који се тамо налазе поводом интервелаације господина посланика Михаљчића у мају месецу ове године.

Павле Анђелић: Ја ћу само то да нагласим, да се ја потпуно слажем са овим изменама и допунама, које су учињене у Секцији. Према томе не слажем се са господином Министром и његовим захтевом, да се не прими предлог Секције за измену члана 13. Господин Министар је напоменуо, како Народна Скупштина не може онда имати контролу над радом оних чиновника који раде на имању, ако их буде постављао управник односно директор имања. Међутим, кад господин Министар има права да поставља управника, њему је тим самим дато право да може контролисати и рад управников односно примања чиновника, пошто ће правилником бити прописано, на који се начин имају постављати чиновници на имању и какве квалификације они морају имати. Стога је боље оставити одрешене руке управнику имања, јер ће онда цео рад бити у хармонији, него оставити то право министру и нама посланицима, да гурамо тамо своје политичке пријатеље, који ће само сметати раду на имању и штетити га тако, да бисмо тамо створили читав један табор политичких људи, који ће само сметати у раду, због чега се неће моћи постићи од имања она корист, која би се могла имати, ако се оставе стручном управнику одрешене руке: да он конкурсом бира и поставља чиновнике, који су му потребни на имању. У том случају, управник ће носити и моралну и материјалну одговорност пред господином Министром, односно пред Народном Скупштином и државом. Тако, само на тај начин, ако поштедимо ту управу од мешања политике и политичких људи, моћи ћемо добивати корист, а ако буду баратали Министри и народни посланици, бити ће опет онако, како је и било.

Хоћу још само да споменем шта се у секцији говорило код расправе ове уредбе. Говорило се, да прошле године нисмо готово добили ништа, а ове године, кад је дато мало веће право управнику, већ сам је господин Министар сада напоменуо, да ћемо имати преко 15 милијона чистог прихода. И, господо, кад се то право буде давало самоме управнику бити ће још већи приход. С тога ја нисам да се оно даје Министру.

Председник **Миша Трифуновић**: Реч има господин Министар Финансија др. Коста Кумануди.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Ја немам то право по уредби неограничено. Уредба предвиђа конкурс, дакле како видите путем стецаја. Према томе, тај утицај народних посланика неће бити у великој мери, а и сам Министар нема одрешене руке, јер је дужан да постави на та места од лица у конкурсу она, која му управник предложи.

А шта је урадила секција? По њезином предлогу избрисан је и конкурс, а на место Министра долази управник, који је такође слаб човек и окружен партијским пријатељима и који такође може врло лако да подлегне као и Министар. Према томе треба спречити и управнику и Министру да имају пресудну реч. Немогуће је, господо, да Министар не зна и да нема учешћа у послу органа, који врше експлоатацију. Ја мислим, да ни један Министар не би могао носити одговорност. На овај начин може управник да довађа и рђаве чиновнике, а да ви на то немате никаква утицаја. Ја морам од тога да правим питање, јер држим, да би било штетно за имање, ако се управи да таква власт, да она не одговара никоме за оно што чини.

Председник **Миша Трифуновић**: Реч има г. извештач.

Извештач др. **Славко Шећеров**: Да завршим дебату ја ћу се осврнути на неколико примедба г. Стајића. Он се у првом реду слаже с тиме да управа имања остане у државној режији. Ја сам лично уверен да се државна режија неће моћи одржати дуго и да ће се имање, као што се то и у другим земљама чини, морати дати у закуп или продати. Оно је било у приватној режији и држава га је преузела. Држава извесно време треба с њима да руководи, али искуство за ове две године није било најјеретније. Истина, има знакова да успех ће бити бољи.

У осталом, ја сам уверен, да је овај захтев г. Министра, да дефинитивне и уговорне чиновнике именује сам Министар Финансија по предлогу Дирекције сасвим оправдан. Не може се допустити, да Директор може да намешта дефинитивне и уговорне чиновнике, који треба тамо да остану десетке година и према којима држава преузима обавезу, а да сам Министар Финансија нема при томе речи. Према Уставу Министар Финансија је одговоран за управу државних имања и зато му треба оставити последњу реч о овом питању. Ја се потпуно слажем са г. Министром и усвајам његов захтев, да се код чл. 13. понова унесе она одредба, у којој се вели, да се дефинитивни и уговорни чиновници именују по предлогу односно са слушању управника имања. Молим, да завршимо начелно дебату и да пређемо на специјалну.

Председник **Миша Трифуновић**: Ставићемо на гласање. Ко је за то, у начелу да се ова уредба

прими, изволиће седети, а ко је против нека изволи устати. (Већина седи.) Начелно је примљена.

Прелазимо на специјалну дебату. Молим код којих чланова ко има какве примедбе, нека се јави. (Милош Московљевић се јавља за реч код чл. 8., др. Урош Стајић код чл. 8. и Павле Анђелић на примедбу господина Министра.) Господо, сви чланови од 1.—7. примљени су овако како су поднесени. Има реч г. Московљевић.

Милош Московљевић: Ја сам убеђен према ономе, како се овим имањем управља, како се оно обрађује, да оно неће дати онакве користи какве би дало, када би било у рукама малих земљорадника. Али да пређемо преко тога, јер с обзиром на специјалне прилике ми примамо ово, али бих ипак желео да предложим, да се код члана 8. стави нешто што би омогућило, да држава ипак има већу корист од овога имања него што је до сада имала. Као што је мој друг Урош Стајић напоменуо, ово би имање имало да послужи за сузбијање скупоће, а ево како може да се сузбије скупоћа. По варошима, господо, треба да имамо чиновничке потрошачке задруге односно набављачке задруге и држава те задруге треба да потпомаже на неки начин. Она, чини ми се, и неке кредите даје, али, господо, најбоље би се могло помоћи тим задругама и тиме сузбити скупоћа, ако би се оне снабдевале и са овога имања, јер ми видимо сваких 4 или 5 месеци...

Председник Миша Трифуновић: Ја вас молим, имајте обзира да је ово специјална дебата, а ви сте ушли у генералну дебату.

Милош Московљевић: Да се сваки 4 или 5 месеци додатци на скупоћу повећавају а од тога не види нико други користи сем интелектуалата и трговаца. Нико не може данас да зајави њихове дубоке ценове. Држава непрестано даје нове додатке за скупоћу. Ми смо видели баш данас колико износе додатци на скупоћу, да они износе 2 милијарде и 200.000 динара. Најбоље би било, да се чиновници снабдевају са државног имања и зато би предложено, да се код члана 8. у место првога става: »Вишак производа (по одбитку потребних количина на сопствену потребу имања и његовог особља)« дода: »Вишак прихода (по одбитку потребних количина на сопствену потребу имања и његовог особља). Дирекција ће снабдевати чиновничке потрошачке задруге потребном количином животних намирница, које се на имању производе а по цени кошитања. Остатак ће се излагати јавној продаји».

Председник Миша Трифуновић: Има реч г. Урош Стајић код чл. 8.

Др. Урош Стајић: Ја не знам, да ли је секција размисљала у случају каквог форсажера, да ли ће дирекција морати да прописује лицитацију. (Известилац др. С. Шећеров: Овде је то предвиђено.) Није предвиђено, јер овде стоји овако: »Дирекција имања овлашћује се, да може изузетно од чл. 89. закона о државном рачуноводству без обзира на рокове вршити продају ради искористивања повољнијих цена путем лицитације на начин, који буде најповољнији.« Значи за сваку продају морате расписивати лицитацију.

Известилац др. Славко Шећеров: Не мора се за сваку продају расписивати лицитација. Продаја, чија вредност не прелази 250.000, одмах је извршена.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** По закону о државном рачуноводству то би морало бити, а изузетно не мора.

Др. Урош Стајић: Могло би се додати путем лицитације или на начин који буде најповољнији.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Ја примам овај додатак г. Стајића, да се дода реч »или на начин, који буде најповољнији«.

Др. Урош Стајић: Тога има и у уредби аустријске управе.

Председник **Миша Трифуновић:** Има реч г. известилац.

Известилац др. **Славко Шећеров:** Ја бих хтео укратко да одговорим г. Московљевићу. У чл. 2. речено је, да је циљ рада на овоме имању, да се најрационалнијом обрадом постигне што већи приход за државу. Господо, то је једини смисао зашто ово државно имање треба да буде под Министарством Финансија. Секција је стала на становиште, да ово имање као такво, зато што је огромно, не може да буде какво пољопривредно узорно добро, јер пољопривредна угледна добра из искуства, које имамо у Краљевини Србији, обично се завршавају са дефицитом. Имање »Веље« вреди може бити око милијарду динара и када би га држава експериментисала и хтела да то имање вреди као узорно добро, она би имала огроман дефицит. Зато је једини смисао и циљ рада, да то имање буде рентабилно и због тога не можете допустити, да се продаје врше по цени кошитања, јер би се онда ово имање завршило са огромним дефицитом. (**Милош Московљевић:** Зато ће држава дати мање додатке на скупоћу.)

Господо, молим да гласамо о чл. 8.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Ја примам предлог г. Стајића.

Председник **Миша Трифуновић:** Господо, приступићемо решењу чл. 8. Г. Министар прима предлог г. Стајића у онолико, у колико га је г. Стајић формулисао. Ко је за то, да се овај члан прими са допуном г. Стајића. (Известилац др. С. Шећеров: Са уметком речи »или«.), нека изволи седети, ко је против нека изволи устати. (Већина седи.) Објављујем, да је чл. 8. примљен с тим дометком.

Чланови 9., 10. и 11. закључно примљени су, никаквих примедба нема.

Код чл. 12. г. Министар Финансија има своју примедбу.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Молим, да чл. 12. буде примљен као што је предложен у самој уредби, т. ј. да саветодавни орган води надзор над експлоатацијом имања.

Павле Анђелић: Од куда је потекао у секцији овај предлог, што је у прелазним наређењима секција предвидела, да Министар прописује... (Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Реч је о Саветодавном Одбору.) Али онда је тај Саветодавни Одбор потпуно непотребан, ако ће Министар да поставља те чиновнике. (Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Саветодавни Одбор води надзор над експлоатацијом имања, то је једно стручно тело, које има под собом цели тај посао. То је чисто саветодавни орган за стручна питања, која су у вези с тим имањем.)

Председник **Миша Трифуновић:** Реч има г. Стајић.

Др. Урош Стајић: С обзиром на то што у Министарству Финансија нема никаквог стручног тела ни стручњака, који би стручни рад дирекције контролисали, ја тражим, да се саветодавни орган постави, јер иначе имаће ће бити лишено сваке стручне контроле. То је неопходно потребно. Чак би требало, да тај Одбор буде перманентан, јер се појављују сваког дана питања, гђе Министарство Финансија треба да каже своје стручно мишљење. Зато је потребно, да остане саветодавни одбор.

Председник Миша Трифуновић: Реч има г. известилац.

Известилац др. Славко Шећеров: Ја примам предлог г. Министра да овај члан остаје.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање чл. 12. Ко је за то, да се он прими овако како г. Министар жели и какав је у уредби, нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Сви седе.) Члан 12. је примљен. Има реч г. Министар.

Министар Финансија др. Коста Кумануди: Ја остајем при оном, што сам пре молио, да се постави право Министру, да на предлог управника поставља чиновнике.

Председник Миша Трифуновић: Реч има г. Анђелић.

Павле Анђелић: Ја се у томе не слажем с г. Министром и у толико сам против, што ће посао храматити, док се то не уреди. Г. Министар је рекао, да ће управник имати право да предлаже конкурсом оне, који имају квалификацију, али то је ту несрећа, што док управник предложи, док дође акт у Министарство, посао ће у имању пропадати, што нема таквог стручног чиновника за дотичну грану пољске привреде на тако великом имању, па се због тога бојим, да се то право даде Министру. Г. Министар има право, да контролише све гране пољске привреде на том имању и да има одозго право над управником и ако тај управник не буде радио, има разне начине, смењавање и т. д. али овако, како г. Министар прави питање, ја свој предлог повлачим.

Председник Миша Трифуновић: Г. Дулибић има реч.

Др. Анте Дулибић: Ја се слажем са предлогом г. Министра, да уговорне и дефинитивне чиновнике мора да имењује Министар Финансија. Само ја чиним један додатак, да Министар Финансија има да именује и шефове одељења били они провизорни били дефинитивни чиновници, а ево зашто. Шефових одељења има 9 и то су нека врста министара. Они сачињавају са директором дирекцију. Мени се чини, да се може догодити овакав случај, да сутра дође директор један, који ће у дирекцију стрпати све провизорне чиновнике и имати тако потпуну власт над дирекцијом. Ја мислим, да то тако не би требало да иде и да је опрезно да шефови одељења буду именовани од министра ма да су провизорни чиновници. (Министар Финансија **Коста Кумануди:** Тако и јесте.) Није, јер шеф одељења може бити провизорни чиновник. (Министар Финансија др. **Коста Кумануди:** Може бити, а сада није.) И зато треба ово примити.

Министар Финансија др. Коста Кумануди: Ја примам предлог г. Дулибића, у колико није уредбом предвиђено.

Председник Миша Трифуновић: Ову измену г. Дулибића код чл. 13. г. Министар је примно. Ја ћу ставити на гласање.

Известилац др. Славко Шећеров: Ја молим, да се гласа о чл. 13. како је био у уредби са додатком г. Дулибића.

Председник Миша Трифуновић: Ја ћу ставити на гласање чл. 13. како је био у уредби са додатком г. Дулибића. Ко је за то, да се овај члан овако прими, нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Сви седе.) Објављујем, да је овај члан примљен.

Известилац др. Славко Шећеров: Код чл. 14. нема примедба.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање чл. 14. како је предложен. Ко је за то, да се овај члан прими како је предложен нека изволи седети, а ко је против нека устане. (Сви седе.) Објављујем, да је чл. 14. примљен.

Др. Урош Стајић: У чл. 15. други став каже: да шефови пољопривредног, шумарског, техничког и грађевинског одељења морају имати специјалну школску спрему. Ја бих ту додао »и практичну спрему«.

Министар Финансија др. Коста Кумануди: Примам ову измену.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање чл. 15. са допуном г. Уроша Стајића, коју је примно г. Министар. Ко је за то, да се такав члан 15. прими, нека изволи седети, ко је против нека изволи устати? (Сви седе.) Објављујем, да је овај члан са овом изменом примљен.

Известилац др. Славко Шећеров: Код чл. 16. нема примедба.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање чл. 16. Ко је за то, да се члан 16. како је предложен прими, нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати? (Сви седе.) Објављујем, да је чл. 16. примљен.

Војислав Лазич: Господо, по чл. 17. предвиђа се 2% од чисте добити као тантијема за чиновнике. Ја налазим, да је ово и неправедно и за државу штетно. Неправедно је из разлога, што се изузимају извесни чиновници, који имају своју плату и додатак на скупоћу као и сви остали а који сада по овоме имају и нарочите бенефиције; а друго штетно је по државу зато, што ту држава има много да изгуби плаћањем ове тантијеме. Господо, видите, да је то имаће велико и за то што је оно велико, макар се на њему и рђаво радило мора бити прихода, па може се догодити да чиновници добију 2% награде и ако рђаво раде, расипају приходе и упропаштају имање. Истина, жалосно би било, ако ово имаће не би имало никаквих прихода, али може да буде случај, да чиновници буду нехотни на да не прибирају приходе колико треба или да их просто расипају па опет да за то буду овом тантијемом нарочито награђени. Господо, ја стојим на гледишту, да ово имаће у државној режији, где имате да постављате чиновнике, који имају њиме да рукују, никад неће моћи дати добре резултате, а уверени смо да то имаће и до сада није дало оне резултате, који би се желели. И стојећи на томе становишту ја лично мислим, да ово имаће држава не треба да искористи у својој режији. Ја мислим, да би за државу

било боље, па и за народ, да је ово имање било подељено онима, који имања немају, те да се они тамо населе и да га обрађују. Ако је пак то немогуће због фабрика, које тамо постоје, онда да се населе као колоније на задружској основи па да и то имање па и те фабрике дају и њима и држави много веће приходе. Али кад је држава стала у овоме питању на томе, да га она експлоатише у својој сопственој режији, ја налазим, да код овога чл. 17. не може се одобрити ове тантијеме. И ако г. Министар каже, да је ове године било доста прихода, ја налазим, да је недовољан приход у овој години а у прошлој та години није никако ни било. Ми имамо овде 80.000 јутара добре земље и две фабрике па ипак приходи тога имања били су нешто више од 100 дин. по једном јутру. Ја налазим, да према данашњим ценама у свима производима, — па и да нема тамо ни једне фабрике — приходи морају бити већи него што су у овој години били. И према тим приходима то ће чиновништво бити више награђено него остало чиновништво, које ради по осталим установама и надлежностима. Дакле, ради једнакости чиновника, ја налазим, да је ова тантијема неправична а поред тога и за државу штетна и за то ћу гласати против овога члана 17.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Господо, не могу да примим предлог г. Лазича прво зато, што налазим, да није неправично, а није неправично дати нарочиту награду људима, који су уложили свој лични труд за имање које им је поверено, да буде што напредније. То је први разлог. Други разлог, држава на супрот оном, што тврди г. Лазич, не губи него добија, јер ће са интензивнијим радом бити већи приходи, а до интензивнијег рада доћи ће се, ако се да нарочита награда за потстрек, а ова тантијема је нарочита награда, која је у толико већа у колико је ревност већа. Ми имамо резултат једногодишњег рада са тантијемом, која је дата рударским чиновницима. Производња Рудника у Босни и Херцеговини поцела се, чим је тантијема дата, за 1.225.185 метарских центи, и целокупна чиста добит после дате тантијеме износи 99 милијона и нешто више, а ово држава није имала док тантијеме није дала,

Јосип Дрофеник: Како сам сиџер в принцип, проти тантијемам в других строгах државне управе, тако се морам гледати посевства. Веље стривати в мишљењем господи министра. Кајти Веље је продуктивно ин трговско подјетје ин ми морамо на все начине дивигнити ин подпирати енергијо оних, ки подјетје експлоатирајо. Та принцип би било треба увељавити в всех државних господарских ин трговских подјетјих. Развеселиво је, кар смо чули попрет од господи референта, да намреч доходки именованега посевства в летошњем лету нисо в никаки примери в доходки ланскега лета, ампак же седај много вецји. Ин вендар смо слишали шеле порочило о доходних в доби седмих месецев, не па целега лета, че сем прав разумел господи министра. Препричан сем, да се бодо те тантијеме, ки се бодо дале урадником, стократ изплачале с тем, да бо посевство вец допашало. Зато поздрављам то долочбо ин бом гласовал зашо.

Председник **Миша Трифуновић**: Стављам на гласање чл. 17. онако, како је изашао из секције. Ко је за то, да се овај члан овако прими нека седи, а ко је против нека устане. (Већина седи.) Већина

је седела. Према томе је чл. 17. примљен. Сад је на реду чл. 18.

Др. **Урош Стајић**: Овај ми члан изгледа, да је у противности са члановима на које се позива, јер он говори о имању Тополовац и позива се на чланове, који се не односе на то имање.

Извештач др. **Славко Шећеров**: И ја сам то приметно, али ћемо то исправити у дефинитивној редакцији.

Референт Министарства Финансија **Сима Милошевић**: Ја бих имао да предложим код овог члана 21., да се права патримонијата и колоната код ових имања према појединим вероисповестима укину. Према ранијим обавезама, које су имали пређашњи власници из династије Хабсбурга, они су црквама и свештеницима са овога имања давали извесне бенефиције. Тако били су обавезни да зидају цркве и да их оправљају а свештеницима да дају зграде за становање, да их хране и да им дају производе у природи а у накнаду за то имали су право, да траже при поцуњавању тих парохијских места да се постављају лица, која они предложе. Ја сматрам, да држава од овога права не ће имати никакве користи, јер кад се свештеник постави на једно место, он се иначе са тога места не може кренути. Међутим ако они својим радом не одговоре дужностима, које се од њих очекују, онда их држава не може кренути са свог места и поставити друге. Према томе за то, што би држава имала право предлагати свештенике које на то место треба поставити, она за то има спосити велике издатке, зато молим, да се ова права која проистичу из патримонијата и колоната према појединим вероисповестима укину.

Павле Анђелић: Ми смо о овоме дискутовали мало дуже у секцији, па смо дошли до закључка, да ово право не треба укинути. Ми налазимо, да држава не треба да се замери тим људима за неколико стотина динара издатака које ће имати на њих. То би дирало у верска осећања и ја сам за то, да се држава придржава онога, како је и до сад било у том погледу регулисано, да дакле издржава цркве и свештенике, али да се у накнаду за то користи својим правом, да тамо за свештеника може доћи само онај, кога она предложи. Према томе молим, да се и предлог секције прими.

Министар Финансија др. **Коста Кумануди**: Ја примам овај предлог г. Анђелића, а остављам то питање за целокупну ликвидацију.

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, ми смо свршили ову тачку дневног реда. Ја предлагам, да ову седницу прекинемо. (Прима се.) Пре него што предложим дневни ред за идућу седницу, ја молим, да изберемо два члана за оверавање уредбе о исељеницима и уредбе о поштанско-чековном промету. Ја предлагам господина Жерјава и господина Рајчевића. (Прима се.)

За идућу седницу предлагам овај дневни ред:

1. Дефинитивно примање овога закона о државном имању Веље,
2. Претрес извештаја I. Секције о привременом закону о буџетским дванајстинама од 27. 2. 1921. год.,
3. Продужење претреса извештаја I. Секције о уредбама које се тичу пореске политике,